

El punt de vista

LA HISTÒRIA CONTRA LA LòGICA

La prova de l'ADN, a la qual es dediquen recursos innecessaris, no demostrarà l'origen de Colom

IGNASI
Fernández
Terricabras*

a celebració -el maig d'aquest any- del Cinquè Centenari de la mort de Cristòfor Colom, el descobridor d'Amèrica, està donant peu a tota mena d'especulacions sobre el seu lloc de naixement. Reivindicar l'origen del cèlebre almirall sembla que s'hagi convertit en una qüestió d'honor patri per a moltes persones. En un recent programa de TV-3 es mostraven, literalment, fins i tot les pedres de les parets de la casa mallorquina en què suposadament -i molt suposadament!- el petit Colom s'hauria recolzat per aprendre a caminar. Fins i tot des de sectors nacionalistes s'ha reivindicat l'especificitat catalana no només de Colom, sinó de tota la colonització, com si la conquesta d'Amèrica fos un timbre de glòria nacional i no l'inici d'un episodi que, des del punt de vista moral, deixa bastant a desitjar.

Diguem, abans que res, que, en termes historiogràfics, aquesta qüestió és bastant irrellevant. L'autèntic debat intel·lectual hauria d'estar centrat en les causes de l'expansió colonial i en el seu impacte tant sobre les poblacions indígenes com sobre les europees. Per les se-

ves conclusions en aquest terreny, i no per altres aspectes anecdòtics, és el motiu pel qual el centenari de la mort de Colom serà recordat com una contribució historiogràfica important o com una ocasió perduda per avançar en el coneixement i la nostra reflexió sobre el que va suposar la presència europea a Amèrica.

Però el cert és que les divagacions sobre el lloc de naixement de Cristòfor Colom no són només el divertiment erudit d'alguns dilettants, sinó investigacions en les quals es gasten recursos i publicitat que estarien més ben invertits en altres assumptes.

EL LABORATORI d'Identificació Genètica de la Universitat de Granada està analitzant mostres d'ADN de més de dos centenars de persones que porten el cognom Colom de Catalunya, València i Balears, mentre que el laboratori d'Antropologia d'una universitat romana està fent el mateix amb els Colom de Gènova. Les dades resultants seran comparades amb l'ADN d'Hernando, fill del famós almirall. Es prenen com a punt de comparació les restes del seu fill perquè les del pare estan en molt mal estat i perquè hi ha una secular disputa sobre el lloc on veritablement estan enterrades. D'aquí a dos mesos s'espera que es facin públics els resultats.

¿Què se n'espera obtenir, d'aquestes proves? Doncs sembla

lògic: si en algun cas les mostres d'ADN indiquen que algun dels analitzats i també Hernando formen part de la mateixa família, es podria suposar quin va ser l'origen del descobridor. Si, per exemple, un Colom català estigués emparentat genèticament amb Hernando, es reforçaria la tesi que Cristòfor Colom (o Cristóbal Colón, com més s'estimin) era català.

Sembla lògic, sí, però no ho és. Perquè si hi apliquem la lògica, l'únic que estrictament es podria deduir d'aquesta prova és que en un moment o altre algun dels descendents de Colom es va traslladar

La genètica només permetrà saber si algun descendent de

Talmirall va viure a Catalunya

a viure a Catalunya (o a València o a Mallorca o a Gènova...). Llevat que es pugui reconstruir l'arbre genealògic de la família afectada, pas a pas, fins al segle XV, cosa francament difícil. Ja que, perquè la investigació pugui fructificar, s'ha de partir de la base que el cognom s'ha conservat intacte en la descendència durant cinc segles i que la família no s'ha mogut del territori.

Però el que des d'un punt de vista metodològic en cap cas es pot fer és aplicar aquestes suposicions de forma retroactiva. Perquè vostè sigui, és una suposició, holandès, ningú en podrà deduir que la seva

família, fa ni més ni menys que 500 anys, vivia a Holanda. Si no és que ho pot demostrar.

L'AVANÇ de la investigació històrica es produeix analitzant documents i comparant fonts diverses que puguin suportar sense problemes l'anàlisi de la crítica textual o arqueològica, tant si parlem de Cristòfor Colom, de Leonardo da Vinci, o de Maria Magdalena. I quan aquestes fonts no existeixen, el que procedeix és continuar buscant i, mentrestant, callar o declarar amb humilitat la nostra ignorància.

No és rigorós aventurar-se en mil conjectures dèbilment fonamentades, presentant el que són especulacions o hipòtesis que hauran de ser confirmades de forma fefaent, com si fossin aportacions històriques contrastades. I no perquè aquestes hipòtesis es revesteixin amb els últims avanços de les ciències empíriques, com l'anàlisi de l'ADN, passen a ser proves concrets.

Sobretot, és primordial, si volem conservar el crèdit de la investigació històrica, que els avanços no es produeixin en contra de la lògica que ha d'imparar en la metodologia de totes les ciències. I aquesta metodologia imposa que, sobre el que no se sap, el millor és callar. =

*Professor d'Història de la Universitat Autònoma de Barcelona.

PETIT
OBSERVATORI

JOSEP MARIA

Espinàs

SOBRE LA
VICTÒRIA I
LA DERROTA

Després de les fautes i les infaustes celebracions de la victòria del Barça a la Champions, he fet un esforç per imaginar-me la tornada dels seguidors, des de París, en el cas que s'hagués produït la derrota.

He intentat ficar-me mentalment, tots aquests dies, en un d'aquells autocars contractats per fer, ràpidament, un viatge d'anada i tornada. Són molts quilòmetres, i moltes hores, de París a Catalunya. Sabem com han viscut el retorn els barcelonistes satisfets. Amb son, potser, amb fatiga, però l'alegria era una mena de droga que esborrava qualsevol inconvenient. Un retorn de visques, de cants, de brindis i d'abraçades dins de l'autocar.

¿I si haguessin perdut? Quanta o cinquanta persones dins el vehicle, decebudes, silencioses, sense forces, intentant potser dormir. I sobretot la immobilitat, el silenci.

Perquè l'alegria s'encomana, es traspassa de l'un a l'altre, l'alegria socialitza, cada u aporta al grup la seva dosi d'entusiasme, d'exaltació. Sembla que les parets i el sostre de l'autocar no puguin resistir l'explosió col·lectiva.

La tristesa, en canvi, individualitza. Ningú se'n va a plorar al costat d'un company d'autobús. Cada u es tanca en el seu disgust. L'expansió es transforma en aïllament. No hi ha res a dir. No, no m'imagino una colla de persones compartint els laments en comptes de l'entusiasme. Veig cada u tancat en la closca del seu seient.

Victor Hugo va escriure que la victòria és furor i que la derrota és ràbia. Però potser seria més precís afirmar que la victòria o conquerir i la derrota és interior, que la victòria es vol manifestar i la derrota es vol amagar. Amb la victòria es creix per fora i amb la derrota es madura per dins. Potser per això totes dues es fan necessàries, en un moment o altre de la vida.

«La victòria és furor...». En tot cas, ho és la victòria mal assimilada, la que porta a una excitació infantiloides. No hi ha cap adult que salti i salti quan està content. Excepte els alcaldes, que són com nens. =

el pols de
la premsa
internacionalCARLOS
ElordiES MIRA MÉS ENLLÀ
DE MONTENEGRO

La victòria independentista en el referèndum montenegri ha provocat moltes opinions a la premsa europea. En general, s'ha saludat el resultat. Però molts textos han estat marcats per un tint de preocupació. Com gairebé tot el que té a veure amb l'intricat, terrible i encara irèsolt problema dels Balcans. Encara que a algun diari també l'hi ha cridat molt l'atenció la presència d'observadors bascos i catalans en les votacions.

► Les valoracions més optimistes han corregut a càrrec d'Enzo Bettiza a LA STAMPA: «Després d'haver emprès amb sang el seu procés de dissolució, Iugoslàvia firma ara en pau la seva acta notarial de defunció. No ha estat una secessió imposada per

traïció a Sèrbia. Encara més: no ha estat ni tan sols un autèntic referèndum. L'opció independentista o 'sobiranista' [...] no ha estat més que la ratificació formal d'una situació de fet que existia des de fa, almenys, tres o quatre anys. [...] El divorci [...] ha tingut molt de consens i d'inevitable. No esperem una altra guerra a les nostres portes».

► No menys positiu ha estat l'inici de l'editorial de LE FIGARO: «Quin descens constatar que un país com Montenegro, tan proper a Sèrbia, pugui accedir a la independència sense enfrontaments!». Però, més endavant, el diari parisenc transmetia la seva inquietud pel futur: «No valia de res resistir-se a l'inevitable. Europa no podia rebutjar els proeuropeus que han votat en massa per la independència i recolzar els nostàlgics de Milosevic. [...] Els grans beneficiaris del referèndum són els kosovars. ¿Qui gosarà privar-los d'un idèntic destí al dels seus veïns? L'argument és de pes. Però s'hauria d'evitar que es desenvolupés sense límits i que es convertís en el motor d'un efecte dòmino que produiria una balcanització encara més gran de la regió». I LE MONDE abunda sobre el paper d'Europa: «La comunitat internacional ha arribat a la conclusió que no es pot obligar a estar junts pobles que no ho desitgen. L'autodeterminació és un principi lloable, però no exempt de riscos. Aplicat a la lletra, implica el risc de prosseguir la balcanització de la regió, per contagi. [...] Per evitar que les animositats es converteixin en conflictes oberts, la UE disposa d'un mitjà de pressió: la perspectiva de l'adhesió. No obstant, [...] les opinions públiques i els governs europeus són més aviat hostils a noves ampliacions. La quadratura del cercle».

► Com a expressió d'aquestes reticències, l'edi-

Libération es planteja si Montenegro serà un precedent del desmembrament d'Europa.

torial del FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG: «La sobirania és únicament el primer estadi de l'adhesió a la UE. I això val no només per a Montenegro». O el del DAILY TELEGRAPH: «Abans d'entrar a la UE, Montenegro s'ha de netejar», diu de la corrupció i la delinqüència organitzada que, en la seva opinió, campen lliures per aquell país.

► I LIBÉRATION mira més enllà dels Balcans: «El precedent de Montenegro ha estat estudiat de prop pels nacionalistes bascos i catalans. Si els montenegrens es poden divorciar lliurement, ¿per què no els bascos o els catalans, o els flamencs o els escocesos, o fins i tot els corsos? ¿s'encamina Europa cap al desmembrament en nom del concepte de 'com més petit més bonic' o d'un desig de salvaguarda identitària que s'ha menyspreat àmpliament durant el procés de construcció europea?». =